

Ola Lönnqvist:

VANDRARHEMMETS I SÖDERKÖPING HISTORIA 1937 - 1952

Inom parentes angivna siffror hänvisar till källförteckningen.

Verksamheten i Söderköping kan uppdelas i olika perioder med hänsyn till vilken fastighet verksamheten bedrivits i och hur ansvaret för rörelsen varit organiserat. Dokumentationen under några av dessa är omfattande och välbevarad medan övriga perioder, så här i efterhand, är svår-studerade.

1. Perioden 1937 - 1951: GRINDSTUGAN

S:t Ragnhilds Gille

Den 14 februari 1918 bildades i Söderköping "en sammanslutning för tillvaratagandet av de kulturella och ideella intressena inom samhället", en förening med i början enbart 9 medlemmar, alla välkända personer inom stadens liv och leverne. Relativt snart kom man att kalla sig S:t Ragnhilds Gille, efter stadens och brunnsverksamhetens skyddshelgon. (261).

Under årens lopp har föreningen varit en föregångare på många områden och sålunda svarat för firandet av Svenska Flaggans dag där bland högtidstalarna ofta sågs traktens präster, exempelvis 1946 komminister Sven Lennermark i Tåby (226), midsommarfestligheter, utdelande av fanor och flaggor, varit stadens turist- och trafikråd, drivit stadens camping-plats, genomfört soaréer, teaterföreställningar, såsom 1958 framförandet av greve Magnus Stenbocks pjäs om Onsdagsbröllopet på Stegeborg (251), och musikarrangemang mm. Likaså har man varit ansvarig för arkeologiska utgrävningar, tillvaratagande av föremål från allehanda tidsepoker, genomfört föreläsningssaftnar med exempelvis professor Sigurd Erixon, (283) rest minnesmärken och startat och driver det stadshistoriska muséet.

Under början av 1900-talet färgades många hembygdsföreningar av vad man kallar Skansenrörelsen. Så även Gillet och de styrande i staden. På den sk Lagbergskullen, i stadens dåvarande utkant, kom därför de där befintliga gamla husen att kompletteras med gåvor i form av byggnader från Söderköping med omgivningar.

Sedan 1922 utger föreningen en årsskrift i vilken Söderköpings historia belyses ur olika perspektiv och under de gångna åren har även andra skrifter utgivits.

Gilleskullen-Korskullen

1926 var det möjligt att ta ett av husen på Lagbergskullen i anspråk för förvaring av Gillets samlingar nämligen i Lusthuset, dvs doktor Johan Olof Lagbergs, intendent på Söderköpings brunn under mitten av 1800-talet, åt sig byggda lusthus. På kullen och i dess omgivningar bedrevs i så sen tid ett arrendejordbruk, med arrendebostaden förlagd till kullen. (262) På kullen kom att finnas en loftbod från Uggelö/S:t Anna, en väderkvarn från Hägerö/Gryt, en ryggåsstuga från Hylinge/Västra Husby, det Lagbergska Lusthuset, den gamla arrendebostaden, ekonomibyggnader och en sk statstuga. (260). Ladugården och andra byggnader den tillhörig, som fanns i kullens närhet när Gillet började disponera densamma, ödelades genom en brand omkring 1930.

Kullen benämndes stundtals den Lagbergiska, efter lusthuset, men också Korskullen eller Korshagskullen, efter hemmanet Korstjapan, som omkring 1830 inköptes av doktor Lagberg och efter Korsån, som i närheten ansluter sig till Storån, den senare Söderköpings gamla livsnerv. Relativt snart kom dock kullen att oftare kallas Gilleskullen, tills man i såväl Gillet som i staden, i slutet av 1950-talet beslutade att återgå till det ursprungligare namnet Korskullen. Än i dag användes dock båda namnen även om Korskullen dominerar.

S:t Ragnhilds Gille erhöll av staden dispositionsrätt av kullen, mot skötsel och tillsyn, på 30 år, en rätt som senare förlängdes och fortfarande, om än i modifierad form, på sätt och vis, föreligger. 1936 fick Gillet också dispositionsrätt över arrendebostaden, som efter reparationer blev nytt museum och vars övervåning inreddes som vaktmästarbostad. (263)

Grindstugan

För tillsyn och visning av samlingarna hade redan från början anställts en vaktmästare med sin bostad förlagd till en av byggnaderna, statstugan. Den senare hade till invigningen 1926 undergått en "icke mindre grundlig renovering med nya syllen, nya golv, målning och tapetsering mm" (262) och Östgöta Enskilda bank hade bidragit med en kakelugn till bostaden. Från 1936, när vaktmästaren bytte bostad, stod statstugan tom och nästkommande år upplåts den som vandrarhem inom Svenska Turistföreningens regi, men med Gillet som lokalt ansvarig för verksamheten.

I senare skrifter och handlingar benämnes stugan omväxlande Grindstugan och Ryttartorpet, den förra benämningen troligen tillkommen med tanke på dess placering på området, den senare troligen på grund av dess likhet med ryttartorp i omgivningarna, såvida den inte varit det.

Första verksamhetsåret

I en av Gillets årsböcker anges att vandrarhemsverksamheten inleddes 1938 (260), vilket dock ej är korrekt. I föreningens av intendenten skrivna berättelse (206) tryckt i årsboken 1937 anges "Den gamla vaktmästarebostaden kommer efter avtal med Svenska Turistföreningen, att under sommarmånaderna upplåtas till ett s k Vandrarhem för turistande ungdomar. Det har nämligen befunnits för kostsamt att få den gamla stugan vinterbonad."

I ett tidningsurklipp (198) daterat 6 mars 1937 anges "avtal har nu träffats mellan S:t Ragnhilds Gille i Söderköping och Svenska turistföreningen att fr o m instundande sommar gamla vaktmästarebostaden å den s k Gilleskullen skall upplåtas till vandrarhem för ungdom. Det nya vandrarhemmet har ett synnerligen centralt och vackert läge på slutningen av Gilleskullen omedelbart intill utfartsvägen till Valdemarsvik."

I september månad samma år (197) skrives "Svenska turistföreningens vandrarhem i Söderköping, vilket som bekant är inrymt vid Gillekullen och drives i samarbete med S:t Ragnhilds gille, har nu sin första säsong bakom sig. Av den nu föreliggande redogörelsen framgår att det ekonomiska resultatet blivit så tillfredsställande, att inte bara omkostnaderna blivit täckta, utan att de båda samverkande organisationerna, turistföreningen och gillet, få dela på ett överskott på c:a 120 kr. Antalet gäster har varit 247 och antalet övernattningar 287. Inkomsterna har uppgått till kr 303:59 och utgifterna till kr 183:44, vadan alltså uppstått ett

överskott på kr 102:15. Härav kommer på turistföreningens del kr 68:40 och på S:t Ragnhilds gilles kr 51:75."

I nästkommande årsboks berättelse (207), tryckt 1938, skrives "Den gamla vaktmästarebostaden, som upplåtits till ett Svenska Turistföreningens vandrarhem, har berett natthärbärge åt 247 gäster under en eller flera nätter, och lämnat ett litet överskott även för Gillets räkning."

S:t Ragnhilds Gilles arkiverade protokoll och övriga handlingar nämner inte på något sätt planerna på vandrarhem före dess tillkomst och på flera år inte heller något om dess verksamhet, med undantag av uppgifter om antal gäster, i föreningens redogörelse, och de intäkter som tillförts gillet kassa.

Man kan således konstatera att vandrarhemsverksamhet bedrevs för första gången sommaren 1937.

De följande åren

I intendentens berättelse (211) i Gillets årsbok 1940, avseende år 1939 anges "Med erkännande av det sätt på vilket vandrarhemmet blivit skött, har Turistföreningen givit hemmet en ny och mera förstklassig utrustning"

Nästkommande år, dvs 1940, anges att "fru Johansson serverat kaffe och läskdrycker, vilket av allmänheten mycket uppskattats", en verksamhet som under föreståndarinnans ansvar utvecklades till ett trivsamt och under flera år välbesökt kafé. (211). I STF:s årsredogörelse påpekar man att kriget påverkat vandrarhemsrörelsen och att flera värdar så sent som i maj varit tveksamma till att överhuvudtaget öppna pga det låga reselivet. Besöksfrekvensen blev emellertid större än vad man förväntat sig. Flera vandrarhem var dock stängda och andra nyttjades som militära förläggningar.

Från 1941 kompletterades vandrarhemsverksamheten och det från 1926 bedrivna museiala arbetet med tältplats. (260)

Vid vandrarhemsrörelsens 10 årsjubiléum i Vadstena 1943 deltog från Gillet bankdirektör Axel Ferb, föreningens ålderman och tillskyndare av vandrarhemmet i Söderköping. I en artikel om det riksomfattande jubiléet skriver Norrköpings Tidningar:

"Ett annat trevligt vandrarhem i Norrköpingstrakten är emellertid Söderköpings ovanligt idylliska vandrarhem invid museikullen, omgivet av en nordisk grönska, som saknar sitt like i yppighet, och med den svenska hagens alla poetiska blomster inpå stugknuten. Hemmet är visserligen inte stort, men säkert ett av de mest hemtrevliga i hela vårt avlånga land.....".

Inte utan att även en nutida lokalpatriot och vandrarhemsvärd känner sig stolt över dåtidens vandrarhem och tacksam mot grannstadens tidning. (299). Samma år, den 31/7, visiteras vandrarhemmet från STF:s huvudkontor, signatur LS (311).

År 1943 konstateras att antalet gäster varit flest i juli månad och att många av dessa i den utlagda gästboken nedskrivet idel beröm över vandrarhemmet och dess värdinna. (205) Bland gästerna märks semesterfirare från alla samhällsskikt. Antalet tältplatser som uppläts var 37 stycken.

Vid visitationen den 16/7 1944 skriver signaturen Oz "Utökning av hemmet nödvändig", och året efter, den 1/8, noterar signaturen MA att "Golven bör oljas el fernissas". 1944 angavs även att vandrarhemmet varit inrymt med 15 bäddar i en "gammal fin stuga. Inom området hembygdsmuseum. Mycket idylliskt. Nytapetserat 1942. Små rum m lågt i tak. Ett litet dagrum finnes men där är 2 extra sängplatser." (311)

I slutet av januari 1945 väcktes förslag i Gillets styrelse på att förflytta den sk "Kalle med pipas stuga" till Korskullen och där inreda den till vandrarhem (2).

Beslutet blev dock att "nämnda stuga skulle stå kvar på sin plats, och, då tillfälle därtill yppade sig, inlösas och iordningställas till vandrarhem". Tydligt hade man börjat diskutera hur vandrarhemsrörelsen skulle kunna expanderas, varvid man såg sig om efter alternativa lösningar. En annan byggnad blev dock aktuell för detta ändamål, något som skildras i nästa period av vandrarhemmets historia.

Den 1 juni 1945 öppnade hemmet under ledning av föreståndarinnan Ester Johansson, och man noterar då att vandrarhemmet hade tre rum med plats för tillsammans 15 gäster (202). Damerna dominerade under året, vilket man antog berodde på de militära inkallelserna. Likaså noteras att begreppet "vandrarhem" tycks oriktigt då alla de 340 gästerna kommit cyklande till hemmet, med undantag av den äldste besökaren, en 84-årig bokförläggare, som färdats med tåg. Beträffande damernas yrken framgår de oftast inte av liggaren då de skriver sig fru eller fröken, men bland de manliga gästerna uppräknas: "lektorer, författare, polisman, kapten, studerande (i mycket stort antal), arkitekt, typograf, komminister, civil-ingenjör, elektriker, slipare, folkskollärare och verkstadsarbetare". Hemmet har under säsongen varit fullbelagt flera gånger och ej kunnat ta emot alla gäster, vilka uppsatt som närmaste destinationsorter Norr-köping, Linköping, Nyköping, Vadstena, Trosa, Tranås och Valdemarsvik, inte så föraktliga distanser med tanke på den tidens vägar och fordon, och som hemort har stockholmarna dominerat.

Visitation ägde rum den 8/7 1946 och samma datum 1947 av signaturen BT utan särskilda noteringar i liggaren (311). 1947 angavs det för första gången att det fanns telefon till vandrarhemmet, Söderköping 607. (364)

Vandrarhemmet drabbades den 20 december 1948 av inbrott och gratislogerare vilka försåg sig rikligt med filtar och sängkläder. Enda skadegörelsen, förutom en inslagen ruta, var en sönderskuren filt. Relativt snart fasttogs de tre i Gävle och det visade sig då vara, som man misstänkt, tre ynglingar från Skenäs fångvårdsanstalt. (291)

Nästkommande år, dvs 1949, belönas föreståndarinnan Ester Johansson med STF:s bronsmärke för 10-årig tjänstgöring (311).

1950 hade badfrågan länge varit på tapeten i Söderköping och detta år framfördes, som ett av många förslag, en tanke att förlägga ett friluftsbad till Gilleskullen (287) vilket inte det liksom det sk Tyketorpsbadet, badet på Ramunderberget och bad vid Mariehof, Klarsjön, Lillsjön och vid Slätbaken lät sig realiseras.

Föreståndarinnan hade under högsommaren 1950 huvudbry med att placera alla gäster, och tapetserade då med omslagspapper ett av rummen i det tillkommande vandrarhemmet så att det kunde användas när stora problem uppstod.

Gästerna tycks ha uppskattat den lummiga omgivningen, brunnsparken och dess möjligheter till andlig och lekamlig vederkvickelse (289). Föreståndarinnan ondgjorde sig dock över att de "nedresta herrarna från Turistföreningen" inte hade synts på de senaste fyra åren, efter att de lovat att ett nytt vandrarhem "inom kort skulle stånda". Att gästerna trivs framgår bl a av en vers som tre ungdomar nedtecknat:

"Ni må tro det heter duga
att få bo i så fin stuga,
med värdinnan snäll och rar,
sånt ej händer alla dar."

eller som en dansk skrev:

"Nord, syd, öst og Vest
STF i Söderköping var dog bedst.
Med venlige hilsner til vartinden."

Inför säsongen 1951 lades nya golv in och reparerades andra bristfälligheter bl a för att eliminera råttplågan, som uppges ha varit ganska besvärande för gästerna (288). Denna sommar noterar Norrköpings Tidningar "bilisterna först på vandrarhem" och att säsongen börjat komma igång på allvar "sedan vädret stabiliserat sig och värmen kommit". Föreståndarinnan menar att de verkliga vandrarhemshabituéerna - cyklisterna - brukar komma först efter midsommar, något som än i dag gäller (199).

Ekonomi

I årsboken 1938 (208) anges i revisionsberättelsen för 1937 som inkomst "överskott från vandrarhemmet35:25"

I Gillets kassabok för år 1936 finns, som sig bör, inga notiser om något vandrarhem, men för 1937 anges (266) ett överskott på 35,25 kr. Dessa uppgifter skiljer sig således från de ovan relaterade tidningsuppgifterna.

År	Inkomst	Utgift	Källa 266
1937	35,25		överskott
		24,00	vaktm Karlsson för arbete
1938	119,50		överskott
1939	74,25		nattlogi
		9,00	vaktm för arbete
1940	85,50		logiavgifter
1941	113,50		logi
	4,95		vandrarhemsmärken
1942	115,25		nattlogi
	6,00		vandrarhemsmärken
1943	167,62		logi
	2,95		vandrarhemsmärken
1944	144,75		logi
		69,84	tyg mm
	6,75		märken
		7,64	rödfärg
		7,25	löv, lås mm

1945	140,25		logi
		20,00	ritning f d mangelgården
	2,75		märken
		31,65	tyg och sänggavel
		21,70	sv flagga
		19,00	foton
		6,60	fotskrapa
		11,00	julgran o löv
		3,40	brandförsäkring lösöre
		2,02	spiraltråd
1946	148,52		
1947	245,37		
1948	204,50		
1949	218,75		
	270,00 (källa 21)		
1950	198,50		
1951	--		

Under 1946 och 1947 redovisas, men ej i tabellen ovan, även inkomster och utgifter som snarare hör till nästkommande period i vandrarhemmets historia. Kassaböckerna sammanför ofta till en och samma kolumn alla kostnader och intäkter som berör hela verksamheten på Gilleskullen och i något fall även annan verksamhet. Ovan och nedan redovisade belopp är därför i ett par fall ej belysande för vandrarhemsrörelsen.

I Gillets redogörelser anges vandrarhemmets ekonomi till:

<u>År</u>	<u>Inkomst</u>	<u>Utgift</u>	<u>Kommentar (källa)</u>
1937	35:25		(208)
1938	109:50		nettobehållning (enl intendenten 209)
	119:50		överskott (enl revisionen 210)
1939	92:80		nettobehållning (enl intendenten 211)
	74:25		nattlogi (enl revisionen 212)
	18:55		avg för tältpl å Kullen (212)
1940	222:00		vandrarhemmet, annonser och sålda böcker (enl revisionen 214)
1941	137:45		vandrarhemmet m m (enl revisionen 216)
1942	167:75		vandrarhemmet m m (enl revisionen 218)
1943	208:82		vandrarhemmet m m (enl revisionen 220)
1944	162:50		vandrarhemmet och sålda märken (revisionen 222)
1945	149:75		vandrarhemmet (revisionen 225)
		80:97	diverse inköp till vandrarhemmet (225)
1946	148:52		vandrarhemmet (revisionen 228)
		4:65	diverse inköp för vandrarhemmet (228)
1947	245:37		vandrarhemmet (revisionen 231)
		10:25	div inköp för vandrarhemmet (231)
1948	204:50		vandrarhemmet (revisionen 234)
1949	218:75		vandrarhemmet (revisionen 236)
		921:25	vandrarhemmets drift, gillesboken (236)
1950	198:50		vandrarhemmet (räkenskaper 239)

1951 ---

Utgifterna, ex beträffande fastigheterna, är aldrig, i kassaboken eller i revisionsberättelserna, under denna tid specificerade på ett sådant sätt att kostnaderna för vandrarhemmet framgår.

Nattlogin gav till Gillet under 1939 och 1942 hela 25 öre per person och natt, och 1943-1945 ökade den till 37,5 öre per person och natt. Vandrarhemsmärkena gav Gillet år 1942, 1943 och 1945, de år uppgiften noteras i kassaboken (266) 5 öre/st i intäkt.

Gäster och gästnätter

När verksamheten började 1937 hade man iordningställt 10 bäddar i grindstugan, vilka genast nästkommande år ökade till 12. Från 1942 inrymdes 15 bäddar i stugan (364).

Uppgifter om antal övernattande har återgivits i Gillets redogörelser och i föreningens kassabok. Uppgifterna är inte alltid entydiga då man ibland anger antal personer och ibland antal nätter. I STF:s egen statistik (311, 365) är denna uppdelning tydlig, och visar dessutom i några fall andra siffror än Gillets uppgifter.

År	Personer	Nätter	Antal	Antal gäst-
	Gäster	Nattlogi	Gäster	nätter
	Turister	Övernattningar	(källa 311, 365)	(källa dito)
1937	247 (källa 207)		247	287
1938	mer än 400 (209)	427 (209)	416	427
1939		297 (212) 297 (266)	267	292
1940	395 (213)	420 (213) 400 (266)	395	429
1941	närmare 500 (215)	494 (266)	464	494
1942	461 (217)	461 (266)	433	461
1943	435 (219)	447 (219) 447 (266)	435	447
1944	358 (221)	387 (221) 398 (266)	358	386
1945	365 (224)	374 (266)	365	374
1946	322 (227)	355 (227)	322	355
1947	442 (230)		442	472
1948	311 (233)	338 (233)	311	338
1949	362 (235)		381	406
1950		397 (238)	374	397
1951	397 (241)		499	522
Summa			5274	6087
Genomsnitt			329,6	380,4

Även om källorna ibland är motsägelsefulla så får man den uppfattningen att antalet besökare i det närmaste varit oförändrat under åren, detta trots de dåliga tiderna före, under och efter andra världskriget. Det är till och med så att antalet gästnätter varit som störst mitt under krigstiden. 15,4% av gästerna stannar i genomsnitt mer än en natt. De höga siffror 1951 kan

delvis bero på att visst utrymme fanns att tillgå i det nästkommande vandrarhemmet, Mangelgården.

Då vandrarhemmet var öppet den 1 juni - 1 september kan följande beräkning göras:

År	Öppet nätter	Gäst- nätter	Gäster per natt snitt	Bäddar	Beläggning genomsnitt
1937	93	287	3,01	10	30,8%
1942	93	461	4,96	15	33,1%
1947	93	472	5,07	15	33,8%
1951	93	522	5,61	15	37,4%

Föreståndare

Vandrarhemsverksamhetens föreståndarskap har under denna tid varit intimt förknippat med övriga uppgifter på Gilleskullen. Till en början, i de funna handlingarna hos Gillet, nämns enbart vaktmästaren för muséet, men senare förstår man att vaktmästaren varit bosatt i en av Gilles fastigheter och att hans hustru haft på sin lott att vara föreståndare för vandrarhemmet. Något anställningsavtal har ej gått att finna men det tycks som om uppgiften varit att sköta kullens yttre, gräsmattor och grusgångar, se till och utföra visst underhåll av husen, visa muséets samlingar och underintendentens ledning vårda dem och förestå vandrarhem och campingplats. Ersättningen har troligen varit en del av vandrarhemsintäkterna och kanske även campingplatsens och parkeringsplatsens intäkter, men främst har det troligen handlat om fri bostad.

Att situationen förändrades för vaktmästarparet framgår av Axel Johansson anhållan om nytt kontrakt (84), som slutade med att han och hans hustru kommande år lämnade verksamheten, där han den 10/10 1950 skriver:

"När jag tog kullen 1939 då var arbetslönerna inte mer än hälften så höga som nu men bostaden var fullgod vilken är den enda ersättning jag har för kullens skötsel men nu har läget förändrats för det första har Bostaden vesäntligt försämrats och med den alt annat vilket i sin tur medför ökat arbete men trots detta har jag icke bejart någon ersättning vilket jag i många fall är fult berättigad till enligt min uppgörelse med Dericktör Ferb.
undra då på om jag vart lite förvånad när min Hustru sade att jag var Skyldig gillet över 40 kr i all synnerhet då det icke är bevisligt är det så då skall jag utan vidare betala dem.
men efter som det nu har hakat upp sig så kanske Styrelsen vill vara god och sätta upp ett nytt Kontrakt så man vet vad man skall rätta sig efter"

År	Vaktmästare/föreståndare enl Gillet	Föreståndare enl STF källa 311, 364
1937	vaktmästare Valentin Karlsson (209, 266)	Vaktmästare Karlsson
1938	vaktmästare Valentin Karlsson (209)	Fru Signe Karlsson
1939	vaktm Axel Johansson (84)	Fru Ester Johansson
1940	vaktm Axel Johansson (84)	Fru Ester Johansson
1941	vaktm Axel Johansson (84)	Fru Ester Johansson
1942	vaktm Axel Johansson (84)	Fru Ester Johansson
1943	vaktm Axel Johansson (84)	Fru Ester Johansson

1944	vaktm Axel Johansson (84)	Fru Ester Johansson
1945	föreståndare E J:n (266), föreståndare Ester Johansson (202) vaktm Axel Johansson (84)	Fru Ester Johansson
1946	vaktm Axel Johansson (84)	Fru Ester Johansson
1947	vaktm Axel Johansson (266) vaktm Axel Johansson (84)	Fru Ester Johansson
1948	vaktm Axel Johansson (84)	Fru Ester Johansson
1949	vaktm Axel Johansson (84)	Fru Ester Johansson
1950	förest Ester Johansson (289) vaktm Axel Johansson (84)	Fru Ester Johansson
1951	vaktm Axel Johansson (29) förest Ester Johansson (199)	Fru Ester Johansson

Sålunda har föreståndarskapet under denna period vilat på två personer, eller snarare två par, varav det första efter kort tid, i den dubbla funktionen, men längre som vaktmästare, avflyttade till Norrköping.

2. Perioden 1945 - 1952: MANGELGÅRDEN I VARDANDE

Den här beskrivna perioden ingår egentligen i den förra, men beskrivningen nedan avser enbart ersättningen av Grindstugan med en annan byggnad.

Mangelgården

Den absolut största frågan, kanske för Gillets hela verksamhet under alla år, har varit lokalfrågan för vandrarhemmet, kombinerat med frågan om vaktmästarbostad och lokaler för muséet.

Redan 1945 väcktes, som ovan noterats, tanken på att införskaffa fler byggnader till Gilleskullen och inreda dem som vandrarhem (2). Under de närmaste åren därefter uppfördes och iordningställdes succesivt den s k Mangelgården till vandrarhem och vaktmästarbostad, en lång, svår och komplicerad process för Gillet, STF och staden.

Ur bevarade dokument kan förloppet sålunda beskrivas:

<u>Datum</u>	<u>Källa</u>	<u>Händelse</u>
1945-10-11	3	Postmästare Levén, styrelseledamot i S:t Ragnhilds Gilles styrelse, meddelar på ett styrelsesammanträde att "Gillet erbjudits Mangelgårdens boningshus som gåva av HSB på det villkoret att byggnaden bortföres i så god tid att planerade nybyggnader skulle kunna påbörjas utan hinder av rivningsarbetet". Till sammanträdet finns redan rivnings- och bortforslings- och återuppbyggnadsanbud inkomna och det belöper sig på totalt 8.000 kr. En kommitté tillsattes för att utreda frågan och ytterligare underhandla med byggmästare.
1945-10-12	297	I två skilda referat, troligen från olika tidningar, skildras styrelsesammanträdet och dess beslut. Som tillägg till tidigare information noteras att byggmästare Karlsson var från Västra Husby.

- 1945-10-xx 203 I en tidningsartikel skrev Carl-Anders Levén om Mangelgårdens historia. Han är även kritisk mot ""the upper ten" i vår hembygdsvård" som inte reagerat för att gården dömts till rivning och upphuggning. Han skrev vidare om de synpunkter som framförts om att den är otjänlig som bostad, men som han menar efter nedtagning och renovering kan inrymma "billiga, trivsamma och välombonade bostadslägenheter". Likaså upplyste han om att Gillet nu fått huset av HSB och utreder nu dess framtid. Observera att Levén inte med ett ord nämner tanken på att huset skulle kunna användas som vandrarhem.
- 1945-10-xx 203 Levén var i sin artikel kritisk mot en av stadens politiker, ej namngiven, och ett svaromål, undertecknat Eric Mauritz Holmqvist, infördes i tidningen. Han redogör för hur staden inköpte fastigheterna vid Skönbergagatan och pekar på att där annars hade uppförts flera olika hus och att gatans utformning ej hade kunnat regleras (gatan var mycket smal). Han är kritisk mot att "fornminnesföreningen" ej reagerat tidigare och slutar med en fråga "Hur kom det sig att icke hr Levén vid sin ankomst till staden förhörde en av dessa utomordentliga bostäder, som han nu rekommenderar andra?"
- 1945-10-xx 204 Signaturen D H skrev i en "Höstrapsodi från Ramunderstaden" att "S:t Ragnhilds Gilles senaste stämma" postmästare Levén i ett föredrag uppträdde "som idyllernas väktare" och "pläderade för att man så långt som möjligt skulle försöka bevara den säregna bebyggelsen i det s k Drothemskvarteret". Likaså skriver signaturen "när det gäller t ex att räta ut en "puckel"" på Skönbergagatan "måste man nog gå med på att även inte alldeles utjänta hus bör raseras". Han hoppas livligt att Gillet lyckas med att rädda "den pitoreska sk Mangelgården från fullständig förintelse". Slutligen skriver han: "Det lär vara meningen att det skall användas för vandrarhem."
- 1945-10-xx 296 Ett poetiskt inlägg i debatten presenterades av signaturen "Gammalrosa".
- 1945-11-01 4, 115 Gillets styrelse sammanträder åter och beslutar sända ett brev till Stadsfullmäktige i vilket man konstaterar att Gillet värnar om kulturbyggnaden men inte har medel för att vidta åtgärderna, enligt föregående sammanträde, och därför anhåller om att fullmäktige anslår medel ex ur nöjesskatte-medel. I väntan på medel önskar Gillet låna pengar ur Schwe rin-Hagbergiska barnhemmets fonder.

- 1945-11-05 saknas Gillet, genom åldermannen Axel Ferb, skriver till STF och föreslår utökning av vandrarhemmet.
- 1945-11-xx 196 Enligt tidningsreferat av Stadsfullmäktiges sammanträde blev frågan om flyttning av den s k mangelgården föremål för mindre stridigheter än väntat. Hr Holmquist, tidigare svalt mot förslaget, talade nu varmt för detsamma och poängterade vikten av ett större vandrarhem, och av att länsarbetsnämnden menar att gården ej får förstöras. Dessutom får inte HSB-projektet falla. Hr Adell ville befria Gillet från ränta då flyttningen blivit en stadens angelägenhet. Hr Erland Andersson hade reserverat sig i saken i beredningsutskottet men återtog sin reservation pga riksantikvarieämbetets inställning i frågan. På borgmästare Östers förslag beslutades att "bringa frågan till lösning genom att anslå 8.000 kr på en gång i stället för föreslagna 1.000 kr årligen i åtta år".
- 1945-11-14 114 STF, genom Gunnar Frödin, meddelar Gillet att man är positiv till en utökning av vandrarhemmet och till att ett sådant inrymmes i en gammal flyttad fastighet. Man hoppas relativt snart kunna besiktiga huset. Beträffande anhållan om bidrag så vill man ha ett exaktare underlag som också anger vad Gillet kan stå för. Slutligen vill man se ett långtidskontrakt på 20-25 år för vandrarhemsverksamheten på platsen.
- 1945-11-22 5 Vid Gillets styrelsesammanträde föreslog Axel Ferb att huset skulle placeras på Gilleskullen i hörnet av Erik Dahlbergsgatan och Väderkvarnsgatan, medan postmästare Levén, som tydligen tidigare lagt ett förslag, vidhöll att huset skulle placeras vid Skönbergagatan-Väderkvarnsgatan. Levén meddelade att han i frågan hade konfererat med professor Sigurd Erixson och stadsarkitekt Kurt von Schmalensee, vilka båda biträtt hans förslag. Slutligen redovisades STF:s skrivelse av den 14/11.
- 1945-11-27 113 Föreligger ett anbud från Edvin Gabrielsson på 6500 kr.
- 1945-11-28 112 Föreligger ett utökat anbud från samme person på 8850 kr.
- 1945-11-30 6 Behandlade Gillets styrelse anbudet ovan och ytterligare ett från Einar Karlsson på 8000 kr. Antogs det senare på villkor att byggmästaren övertog av Gillet inköpt taktegel, 3500 st, för 35 kr/1000 st. Styrelsen var inte enig i frågan. Huset skulle uppföras i sitt befintligt skick, men i stället för plåttak förses med enkupigt tegeltak. Östra murstocken skulle ej uppföras. Byggmästare Karlsson, som under nästa punkt på sammanträdet var närvarande, lovade överta det inköpta teglet och snarast igångsätta arbetet och lovade dessutom att huset skulle vara återuppfört den 1 maj 1946.

Byggmästare Kj Rosengren uppdrogs att utföra ritningar och vara kontrollant.

Slutligen antogs Levéns förslag till placering av byggnaden. Vatten- och avlopp skulle indras. Plåttak och veranda skulle säljas till högstbjudande. Den bästa kakelugnen skulle behållas och förvaras på Gilleskullen, medan övriga sådana och spisar tillföll byggmästare Karlsson.

STF hade meddelat att man skulle bidra med 3000 kr för inredning om huset upplåtes till vandrarhem i 25 år.

1945-12-10 7

Gillet anslog 300 kr till ritningsarbetet och kontrollantfunktionen.

Enbart en av murarna kunde återuppföras varför man beslutade om att uppföra den västra i mindre format. Byggmästaren skulle ersättas genom att få behålla överblivna brädstuppar från bygget.

1945-12-11 1, 295

Vid Gillets årsmöte redogjordes för vad som hittills skett med Mangelgården. Man kan konstatera att en representant för STF för en tid sedan besökt platsen och att om man skulle få utökat bidrag från dem man kanske även kan inrymma en "präktig gillestuga" på vindsvåningen. På undre våningen skulle inrymmas bostad åt föreståndaren, inredas kök och duschrut, medan den övre våningen helt skulle disponeras för sovplatser. Ordföranden konstaterar att "om detta lyckas så är det till stor del postmästare Levéns förtjänst".

1945-12-xx 224

I samband med årsmötet lämnade C-A Levén och Axel Ferb, den senare av ålderskäl, styrelsen och han noterar bl a att antalet gäster i vandrarhemmet klart visar "att talet om hemmets obehövlighet är tämligen oberättigat".

1945-12-28 111

Statens arbetsmarknadskommission beviljade byggnadstillstånd.

Det första året i Mangelgårdens historia som vandrarhem, innan byggnaden ens hade rivits, flyttats och blivit återuppförd, medförde som synes debatt. Dessa debattvågor ebbade inte ut under kommande år.

Efter att också ha fått igångsättningsstillstånd av länsarbetsnämnden (104, 105) och anvisade två byggnadsgrovarbetare, fyra byggnadsträarbetare och en murare i januari kom först ritningar och anvisningar (108, 109) från STF och därefter deras beslut (106) om bidrag under aviserade villkor, kostnadsfritt upplåtande i 25 år.

Gunnar Frödin, från STF, skriver, utan att ha sett byggnaden, att den bör disponeras med en rumsindelning i bottenvåningen, (som faktiskt rått sedan dess t o m säsongen 1997), dvs ett kök och ett bostadsrum för föreståndaren, dag- och matrum för gästerna och vid det s k valvet, självhushåll och toaletter med duschrut, medan det i övervåningen skulle inredas sju sovrum, varav flera genomgångsrum. Den korridor som finns i dag föreslogs då ej inrättad. Övre hallen noteras som dagrum.

Vatten och avlopp föreslås indragna i bottenvåningen, men beträffande övervåningen skriver han "Jag tycker det är nästan synd att sätta in tvättställe med rinnande vatten i sovrummen. Det gäller ju en gammal karaktärsbyggnad, och jag skulle tro att det blir lämpligast med tvättställe med handfat och handkannor i dessa rum." Däremot föreslår han att en skrubbanordnas i vilken det bör finnas vatten och avlopp för städändamål. (108) Gillet uttrycker sitt tack till STF för det ekonomiska bidraget och lovar utföra alla arbeten på lämpligaste sätt. (103)

Anbudet på vatten- och avloppsledningarna belöpte sig på 770 kronor (107).

I mars 1946 skriver C-A Levén en insändare i tidningen, vilken insändare finns i kladdutförande i Gillets arkiv (110), där han påpekar att Mangelgården är ett gatuhus med portgång och att läget bör väljas därefter. "Att skilja Mangelgården från dess naturliga miljö, vore lika misserabelt som att till gillesområdet förlägga exempelvis en sjöbod med båt-kjul och brygga".

Signaturen Gdr konstaterar i tidningen den 6 april detta år att landsantikvarien fil d:r Bengt Cnattingius inspekterat platsen och fann den mycket väl lämpad för sitt ändamål, något som byggmästare Hjalmar Rosengren säkerligen var nöjd med. (294)

Föreståndarinnan fru Johansson, som bor i vindsvåningen till en av de små och blygsamma museiebyggnaderna "ser fram emot gyllene tider, då hon som förr i världen skall kunna servera kaffe och gräddvåfflor" när hon får den planerade nya bostaden i det gamla vandrarhemmet.

I juni behandlar Gillet en skrivelse från postmästaren om byggnadens placering och refererar då till Cnattingius positiva synpunkt. (8) Man beslutar om byggnadens placering utan att skrivelsen "skulle föranleda någon åtgärd".

I Gillets redogörelse för perioden från våren 1945 till våren 1946 (223) redovisas vad som hittills hänt beträffande Mangelgården bl a noteras att f d landsfiskalen Carl Lindell överklagat stadens beslut hos länsstyrelsen, men att frågan ännu ej är avgjord och att Mangelgården trots detta nedtagits och transporterats till Gilleskullen där grundläggningen påbörjats.

Om Lindells överklagande noteras i tidningarna följande:

Magistraten skriver i sitt yttrande till länsstyrelsen att stadsfullmäktige beslöt försälja tre tomter i kvarteret Engelbrekt till HSB, varvid man subventionerade det med 18.000 kr, där det avsågs uppföra det största byggnadsföretag som någonsin ägt rum i staden, beräknat till en miljon kronor. Gatuhuset nr 8 ansågs ha kulturhistoriskt värde och landsarkivariern var ej beredd lämna rivningstillstånd. För att p g a arbetsmarknadsläget få i gång arbetena snabbt skänktes fastigheten till Gillet med villkor att den skulle vara borförd den 1 februari 1946. Stadsfullmäktige bidrog med medel och först därefter kom frågan upp om huses användning, varvid det efter samtal med STF apterades till vandrarhem.

Enklarest hade varit att riva det och sälja det som licensierad ved, alternativt nedmonterats och uppförts på annan plats där en ny tomt behövt inköpas. Då fullmäktige ej önskade "gå miste om den värdefullaste byggnad staden någonsin haft utsikt att erhålla" subventionerades det hela ytterligare med biavsikt att hindra förestående arbetslöshet. Användning som vandrarhem var en sekundär fråga. (293)

Klaganden menar att det tvångsläge som uppkommit ej varit känt och att det ej gått att påvisa (293) att något villkor var förbundet med ett rivningstillstånd. Han menar också att ärendet i laga mening ej blivit behandlat. Stadens borgmästare, som dessutom är ordförande i Gillet, föreslog vid sittande bord en annan lösning än den som föreslagits av beredningsutskott och drätselkammare, ett förslag som borde remitterats till drätselkammaren för yttrande. Länsstyrelsen avstyrkte bifall i frågan. (293) Senare under 1946, är det enligt tidningsrubriken "Slutmanglat", dvs regeringsrätten har satt punkt i frågan (293) och Gillet kan få det kommunala bidraget för att betala redan vidtagna åtgärder, i detta i läge då byggnaden befinner sig under tak. I artikeln konstateras att meningarna var delade och att det fanns reservanter i drätselkammaren som sedan ändrade sig i fullmäktige. Klagandens påstående att subventionerande av sådana hem ligger utanför stadsfullmäktiges befogenheter har desavuerats och likaså har man funnit att beslutet vilade på en befarad arbetslöshet, och att framtida överklaganden ej bör avse beslutsinnehållet utan olagligheten i beslutet.

I oktober 1946 beslutar drätselkammaren i staden att borga för att STF får disponera Mangelgården i 25 år. (102) I november konstaterar Gillet på sitt styrelsesammanträde att åtskilliga åtgärder måste vidtas som man inte räknat med och att det i övrigt finns problem exempelvis kan nya vattenklosetter ej påräknas "under avsevärd tid framåt" (9), dock löste man detta genom att av rektor Torsten Strand inköpa en begagnad sådan för 25 kronor. I övrigt beslutade man att riva stenmuren mot Skön-bergagatan och i stället fylla ut marken, brädfodra östra gavelväggen, byta ett antal fönster mm, totalt åtgärder för närmare 2000 kronor. Redan i nästa månad beslutade man brädfodra hela byggnaden och tvingades därför ta upp ett lån i Östergötlands Enskilda bank på 1500 kr. (10)

Under det följande året noteras:

1947-02-26	101	STF:s styrelse har på sitt sammanträde den 24:e diskuterat vandrarmhemmet i Söderköping, och fått information om att arbetena till dags dato kostat 13.255 kronor, dvs ett underskott för Gillet på 2.255 kronor, vilket Gillet är berett stå för genom lån. Dock torde inventarierna kosta ca 10.000 kronor och lika mycket att färdigställa vandrarmhemmet. Styrelsen förslog att hos statens Fritidsnämnd anhålla om medel på 23.000 kronor. Arkitekt Auby hade emellertid besökt Söderköping den 22/2 och funnit att byggnadsåtgärderna torde betinga ca 22.000 kronor, dvs i så fall fattas 12.000 kronor. Gunnar Frödin, undertecknaren, har inte dessa medel tillgängliga.
1947-04-02	11	S:t Ragnhilds Gilles styrelse beslutar meddela STF att man
1947-04-30	226	inte har dessa medel tillgängliga heller, vilket också framgår av årsberättelsen.
1947-10-04	12	Beslutar Gillet ta upp nya förhandlingar med STF om Mangelgårdens iordningställande som vandrarmhem.
1947-11-09	13	I samband med styrelsesammanträdet hålls en diskussion där stadsfullmäktiges ordförande hr David Karlsson och STF:s kapten Freese deltog. Alla ville gärna se att Mangelgården

iordningställdes, men man var också införstådda med att inredningen kunde bli enklare än vad man från början tänkt sig.

- 1947-11-xx 292 Enligt referat i tidningen av detta möte avser man dessutom använda det gamla vandrarhemmet vid tillfällena då det nya blir överbelagt och dessutom skall det få stå kvar som minne över att av landets första vandrarhem.
- 1947-11-28 14 De skulder som i ärendet drabbat Gillet reglerades genom lån men även genom disponering av fondmedel.
- 1947-12-11 saknas Gillets ordförande, borgmästare Öster, skriver till STF och föreslår hur en skrivelse till drätselkammaren skulle kunna utformas.
- 1947-12-19 97, 98 STF skriver till drätselkammaren och informerar om att man tillsammans med Gillet och arkitekt Ernst Auby, Stockholm, gjort upp ritningar, och meddelar vilka kostnader det skulle betinga, inklusive reduktion av värmeanläggningen, en återstående kostnad på 25.000 kronor. och anhåller via Gunnar Frödin att staden står för 2.500 kronor av dessa, medan resten erhålles av STF och statliga medel. Ritningar bifogas.
- 1947-12-20 96 Gunnar Frödin ger möjlighet för Gillets ordförande, borgmästare Öster, att korrigera skrivelsen före dess sändande till drätselkammaren. Bl a nämnes att Gillet kostnadsfritt skall upplåta Mangelgården till STF i 25 år, men också att Gillet utanför säsongen fritt skall få disponera huset för egen del, dock med ersättning till STF för städning, bränsle, lyse etc.
- 1947-12-xx 292 Sign L-n skriver i Söderköpings Tidning en insändare och framför synpunkter och "hoppas att DK:s finansavdelning inte ligger för länge på frågan".
- 1947-12-xx 292 Sign Carl menar att det finns ingen anledning att satsa mer medel då ju "Mangelgården mest bestod av maskmjöl" och att vissa personer bör offra lite själva i st f att sätta sprätt på allmänna medel.
- 1948-01-11 292 Gillets ordförande Anders Öster bemöter kritiken i ett långt inlägg och diskuterar bl a hur beslutet togs i stadsfullmäktige och till en början menar att det var förre postmästarens idé att bevara byggnaden, men att det var riksantikvarien som fastnade för Mangelgården och ej för det Blombergska huset, vilket signaturen Carl tycker hellre borde bevarats, och konstaterar att "maskmjölet spridde sig inte för vinden utan finns nu någorlunda hopsamlat vid Gilleskullen" och "som en

sanitär åtgärd borde "Carl" aldrig få tillgång till pressen för sina ändamål."

Likaså menar han att Gillet kalkylerat med att, byggande på erfarenheter från det gamla vandrarhemmet, intäkter i form av 1 kr/person och natt och inkomster från serveringen skall täcka hemmets skötsel och underhåll.

Under början av 1948 beslutar drätselkammaren och stadsfullmäktige att bidra till Mangelgårdens färdigställande under vissa förutsättningar, bl a anger man att de övre våningarna skulle kunna användas som ungdomsgård eller liknande, mycket moderna tankar på den tiden, vilka dock aldrig realiserades. (95)

Som ett bidrag till den dåliga ekonomin skänkte major Svante Pålsson från Rottneros 300 kronor till Gillet (99) och vandrarhemmets uppförande, och från doktor Gunnar Bergqvist från Arboga kom 100 kronor till samma ändamål. (100) Statliga medel erhöles som planerat (16, 17).

Anbud på inredningsarbetena togs in och de befanns ligga något över 30.000 kronor, varför reduktion av åtgärderna måste vidtas. (15) Åldermannen, Gillets ordförande, gavs fria händer att förhandla med STF i denna fråga och i avtalsfrågan. Först vid årets slut, i november, beslutades söka arbetstillstånd för ingångsättande av inredningsarbetena. (18). Den 28 november 1948 godkände Gillet upprättat avtal med STF (19). Avtalet innebar bl a att Gilleskullen och Mangelgården disponeras i 50 år för denna verksamhet, vilket också godkändes av stadsfullmäktige (92, 93, 292)

I början av 1949 beslutar Gillet att åldermannen skall uppvakta arbetsmarknadsstyrelsen i Stockholm för att försöka få till stånd arbetstillstånd för reparationsarbetena (20) I ett brev till stadsfullmäktige, där man anhåller om att utlovade medel utbetalas, noterar man att alla hinder är undanröjda med undantag av själva tillståndet, vilket beror på att länsarbetsnämnden ej får bevilja tillstånd som belöper sig till över 20.000 kronor (94, 290). Resultaten av alla ansträngningar innebar dock (290), enligt vad som meddelades vid årsmötet i juni, att "Mangelgården kommer icke heller i år att iordningställas för sitt ändamål" därför att arbetsmarknadsstyrelsen meddelat, efter beslut i maj (116) att tillstånd inte kan lämnas i år, men att de ekonomiska förutsättningarna för ombyggnadsarbetena (22) var tryggade.

I mars 1950 meddelar arbetsmarknadsstyrelsen att man även för innevarande år, 1951, ej avser ändra sitt beslut (116). Ett par dagar därefter, troligen ännu utan kännedom om beslutet, konstaterar Gillet vid sitt sammanträde att Mangelgården behöver repareras. Sålunda behöver taktegel och fönster lagas, huset utvändigt målas och dessutom fönsterlämmar uppsättas och man avser kontakta STF för att diskutera ansvarsfrågan, men att lagning av tak och fönster det oaktat skall igångsättas genast (23). Man kontaktar länsarbetsnämnden för en besiktning och utför själv en sådan med stadsingenjören, Georg Friberg, och en byggmästare, Edvin Gabrielsson, i staden. (79, 80) och inbjuder STF närvara vid besiktningen. Besiktningsmännen menar att vaktmästarbostaden genast skulle kunna iordningställas utan "större kostnader" så att "byggnaden därigenom kan bli bebodd och få erforderlig tillsyn". Byggmästare Gabrielsson inger ett anbud på åtgärderna på 4.950 kronor, vilket tillställs STF (83). Även länsarbetsnämnden får samma anbud och i ett följebrev till dem och till STF noteras att STF genom intendent Fredin (81) per telefon lovat stå för kostnaderna. (82).

Ärendet behandlades samma dag på Gillet styrelsesammanträde, där dock Fredin kallas för intendent fil d:r Otto Frödin, och STF hade från början begärt att Gillet och STF skulle dela på kostnaderna.

Vid en inspektion av muséets samlingar efter påskhelgen, i vilken deltog intendent Frödin, professor Sigurd Erixon, docent Adolf Schück, redaktör Anders Billow, samtliga från Stockholm, och intendent Sven T Kjellberg från Lund lovade Frödin att STF skulle stå för de utvändiga åtgärderna under förutsättning att de ansågs vara en del av den tidigare utlovade totala åtgärden. (24)

Vid samma möte meddelades att länsarbetsnämndens direktör Lars-Gösta Skogh besökt Mangelgården som meddelar att byggnadstillstånd inte behövdes för de önskade yttre åtgärderna. I slutet av året kontaktas åter STF för att försöka få medel till iordningställande av det inre (25) och en tid senare kontaktas åter arbetsmarknadsstyrelsen i frågan (119). Slutligen konstaterar STF i sin årsberättelse att vid Söderköpings nya vandrarhem enbart "vissa nödvändiga yttre arbeten för att byggnaden ej skulle taga skada" har p g a byggnadsrestriktioner kunnat utföras (361).

1951 inleds med att Gillet haft kontakt med STF som meddelat att Mangelgården var upptaget som nr 1 på deras turordningslista för hela landet varför man beräknade få byggnadstillstånd kort tid därefter. (26, 285). Som en nyhet meddelade åldermannen att han med STF diskuterat möjligheten att inreda vindsvåningen till samlingssal, något som de inte hade något att erinra emot, dock kunde de ej bidra med medel. Styrelsen var positiv till det nya förslaget och uppdrog åt åldermannen och intendenten att arbeta vidare och hoppades på att STF:s arkitekt kunde bistå i frågan.

I Gillets årsredogörelse för perioden från maj 1950 till april 1951 kan man meddela att byggnadstillstånd erhållits för hela det inre arbetet och att byggnationen beräknas kunna påbörjas hösten 1951. Man hyser förhoppning om att vandrarhemmet skall kunna tas i bruk till sommaren 1952 (237). Liknande förhoppningar har redovisats varje år, men varje år har verkligheten varit en annan och bromsat det hela.

Byggnadstillståndet är daterat den 9 maj 1951, dvs efter det att man i redogörelsen skrivit att sådant beviljats, vilket väl torde bero på, som vanligt, att redogörelsen är skriven långt senare. Det innebär att ärendet vilat hos arbetsmarknadsstyrelsen sedan den 16 november 1948, dvs i två och ett halvt år. Igångsättning får ej ske förrän efter 1 juli 1951 och måste beslutas av länsarbetsnämnden, varför Gillet, via ordföranden häradshövding Trued Norell, kort därefter (122) tillskriver dem i ärendet.

Förutom de inre arbetena ansöker man även om att få förändra vindsvåningen, för vilket man från arbetsmarknadsstyrelsen, efter kort tid, får byggnadslov (123). Länsarbetsnämnden (124) är dock inte villig ta beslut till vindsinredningen förrän man fått tidsplan och uppgift om planerad arbetsstyrka mm. Två månader därefter, i oktober, behandlar drätselkammaren Gillets skrivelse till stadsfullmäktige där man ansöker om medel. 7.000 kr, för vindsvåningens iordningställande, vilket uppskattats till 10.000 kr. (125). Frågan bordlägges och man kräver mer underlag från Gillet. I Gillets årsberättelse lyftes frågan fram och man hoppas på stadens stöd, men även på bidrag från andra föreningar, som skulle kunna ha glädje av lokalen och man hoppas även på bidrag från enskilda personer (237).

Vid Gillets möte den 26:e januari konstaterar intendenten Åke Liljedahl att en hel del åtgärder måste vidtagas på vindsvåningen ur brandsäkerhetssynpunkt och att när utredningen är klar den skall tillställas drätselkammaren. (30) Drätselkammaren är dock, mars 1952, ej positiv då man menar att det redan finns tillräckligt med samlingslokaler i staden och att vindsvåningen dessutom är olämplig bl a beroende på att "den var perifert belägen", saknade dagsjus och skulle bli dyr att värma upp. (273)

Även i skrivande stund, detta år, 1998, diskuteras samlingslokalens perifera belägenhet i samband med de återupptagna planerna på byggande av informationscentrum, stadsbibliotek mm på den sk Stationsgården. Det är ofta, när man går tillbaka i gamla handlingar, som man finner att tiden och tanken står still.

Styrelsen tror dock fortfarande på frågans lösning och i början av april konstateras att länsarbetsnämndens dir Skogh är positiv, varför åldermannen får i uppdrag att kontakta stadsarkitekt von Scmalensee för att få ett utlåtande om samlingslokalens beskaffenhet och inredning. (31). Även länets Turisttrafikföreningen kontaktas och de (295) uttrycker sig mycket positivt genom sin sekreterare C A Arbe.

För att ytterligare stärka sin sak avser man tillskriva fullmäktige och informera om att lokalen dessutom skall komma att inrymma en del av muséets samlingar (31, men bara 5 dagar senare återtar man sin ansökan (32, 310), någon dag efter det att även beredningsutskottet avstyrker frågan (271).

Kåsören under rubriken "Från Ramunder" skriver (272) och undrar om det verkligen finns föreningslokaler disponibla eller om "hobbyklubben Flitiga händer eller någon annan liknande ideell sammanslutning skall behöva sätta i sig en wienerschnitzel och ta ut full ranson för att diskutera några enklare angelägenheter. Det vore ju faktiskt att med berätt mot leda lovvärda intressen in på "breda vägar", därmed inget ont menat om källarmästare Lindqvist på Stads-hotellet.

I årsredogörelsen för maj 1951 - dec 1952 konstaterar Gillet att man tvingats återta sin ansökan om bidrag från staden då både drätselkammaren och beredningsutskottet ej tillstyrkt och det således inte går att finansiera inredningen. (240)

I slutet av januari 1952 erhåller STF av staten 200.000 kr från fonden för friluftslivets främjande, varav 25.000 kr avser ny bäddutrustning. Vandrarhemmet på Lagerbergskulle i Söderköping beräknas, enligt tidningsnotisen, kosta 65.000 kr. (275) Byggmästaren Edvin Gabrielsson (285) kan meddela att arbetena skall vara klara till 1 april.

Målet är nått

Den 17 maj 1952 invigdes Mangelgården som STF:s vandrarhem i Söderköping. I Norrköpings Tidningar (200), samma förmiddag, konstateras att under gårdagen och natten "utvecklades en febril verksamhet för att allt skulle bli klart". På plats under gårdagen fanns STF:s arkitekt Gunnar Auby och dess intendent Gunnar Frödin samt chefen för och hantverkare från Ljungströms möbler i Mariestad. Under lördagsförmiddagen återstod enbart montering av den elektriska armaturen och städning. Under invigningsdagen bjuder STF på lunch för representanter för staden och S:t Ragnhilds gille. ABF:s blåsorkester inleder invigningen varefter stadsfullmäktiges ordförande redaktör Enoch Kihlström och S:t Ragnhilds ålderman häradshövding Trued Norell talar och överlämnar gården till STF, vars

ordförande, landshövding Hilding Kjellman mottar och inviger vandrarhemmet. Efter fanfar och flaggan i topp blir det husesyn och kafferep ute i det fria.

Stadsfullmäktiges ordförande (201) gav en historik sedan 1945 och Gillets ålderman menade "att gillet verksamhet syftar till att visa hur det som varit inverkar på det som är" och säger att Mangelgården byggdes i mitten på 1750-talet. STF:s ordförande tackade och framförde ett speciellt tack till fd åldermännen f bankdirektör Axel Ferb och borgmästare Anders Öster, varav den sistnämnde fick mottaga STF:s förtjänstmedalj. Landshövdingen framhöll att "vad som här skapats kommer nära idealet"

I en annan tidning (284) konstateras att även inläggning av korkmattor och fällande av några större träd vid vägen är bland det sista som görs dagarna före invigningen. "Invändigt har vandrarhemmet fått en både smakfull och praktisk lösning med nymålade släta ytor - endast taket i övre hallen har fått behålla sin gamla prägel". Duschavdelningen har både manlig och kvinnlig avdelning, medan andra våningen har sovsalar som väl har möjlighet ta emot bortåt ett 50-tal gäster. Förutom vad som angivits närvarade också vid invigningen STF:s intendent d:r Otto (kallas också Gunnar) Frödin, byggmästare Gabrielsson, som var en av talarna vid lunchen, och "landets första vandrarhemsförestånderska" fröken Augusta Larsson, Gränna. Rektor Torsten Strand överlämnade "till prydande av hemmets sällskapsrum" fyra färglagda litografier av byggnaderna i kvarteret Engelbrekt, däribland Mangelgården, före flyttningen. De är utförda av dansken Alexander Werner som t o m 1945 befanns sig som flykting i Söderköping, av vem Strand köpt desamma.

Även kåsören "Från Ramunder", signaturen Vind-, (268) deltog i invigningen och glädde sig åt att Mangelgården som "i sju år stått som ett spökslott med döda fönsteröppningar nu började ett nytt liv" "Det var ett riktigt önskeväder med sol som sken över han- och honoratiösa och folket", "och som kastade reflexer i de nyputsade fönsterrutorna och mässingsinstrumenten". En liten anmärkning har kåsören dock, det saknades tvättanordningar i rummen, men de av arkitekt Auby ritade tvättbänkarna var finurliga, fottvagningsbaljorna i tvättavdelningen tolkade en besökande dam som lågt sittande tvättställ. Alltsammans fotograferades av arkitekt Auby, enligt kåsören, med förhoppningen att inrymmas i STF:s månadstidning.

"Fast nog tycker man att vi som varit med och jobbat på vandrarhemmet också kunnat få vara med och få oss en kopp" noterade en arbetare som lagt på hela takteglet. Ett par dagar senare avsynades Mangelgården av representanter för stadens (feltryckt, bör vara statens) fritidsnämnd, vilka anslaget 52.000 kr till färdigställandet. Närvarande var generaldirektörerna W Björk och Lindeberg. STF: bjöd dem på lunch på vandrarhemmet och de uttryckte sin "stora tillfredsställelse över det sätt varpå man verkställt restaureringen". Även STF nämner färdigställande av vandrarhemmet i sin årsbok och att det "öppnades med en enkel invigningshögtidlighet" vid vilken f borgmästaren Anders Öster fick medalj "i egenskap av initiativtagare till vandrarhemmet" (356).

Den 1 juni 1952 undertecknar S:t Ragnhilds Gille och Svenska Turistföreningen att avtal ang vandrarhemsverksamheten och Mangelgården. (154) I detta noteras att

- avtalet gäller i 25 år utan ersättning
- Gillet ej får nyttja byggnaden till annat, med undantag av vintertid då Gillet även kan hyra ut lokalen, men man får själv stå för alla kostnader
- den genomförda restaureringen nämnes såsom planerad

- man får ej bygga om ytterligare
- Gillet ställs till ansvar för yttre underhåll och föreståndardelen av fastigheten, medan resterande del ankommer på STF
- telefon, försäkringar mm delas lika
- och slutligen om Gillet vill ta över verksamheten vid nyttjandeperiodens utgång skall den inlösas med 41.000 kronor.

Även om Mangelgården nu var invigd så återstod tydligen en del följder, varför Gillet i slutet av september söker bidrag från Stadsfullmäktige på 4.500 kronor för iordningställande av Mangelgården. Medlen kommer att betalas ut med en del 1953 och del 1954 (33), varför Gillet nödsakas ansöka om lån.

Under hösten tillskriver styrelsen professor Sigurd Erixon och påminner om den utlovade uppsatsen om Mangelgården, som man önskar få med i kommande årsbok (127), vilken dock först kommer med i årsboken 1954. (259) och i vilken denne föreslår att byggnaden egentligen borde benämnas den Schröderska gården, då anledningen till benämningen Mangelgården omfattar en kort period i gårdens historia då från 1890-talet och en tid fram en stor hyrmangel fanns disponibel i en av gårdens uthus.